

TRYGVE BRATTELI'S INNLEGG.

RÅDSMØTE I SOSIALISTISKE INTERNASJONALE,
I HELSINGFORS 25. - 27. MAI 1971.

Debatt om Policy for peace and cooperation in Europe.
European integration.

De siste 25 år har i Vest-Europa vært en periode med permanent vekst. Dette er noe nytt i historien. Det er et brudd med tidligere tiders sterke økonomiske vekslinger, med deres periodiske stagnasjon, kriser og arbeidsløshet.

Et hovedelement i de europeiske lands etterkrigspolitikk er det økonomiske samarbeid som de har utviklet seg dem imellom. Dette har avløst 1920-1930-årenes økonomiske proteksjonisme og isolasjon fra nasjonalstatenes side.

Nå har integrasjonsprosessen røtter langt tilbake i tiden. Den er en langtids-tendens i utviklingen mellom nasjonene. Men integrasjonen krysses stadig på ny av motstridende strømninger, som fører til perioder med stillstand, politisk strid og endog tilbakeslag. Likevel er langtidstendensen åpenbart en stadig videregående integrasjon.

I Vest-Europa gikk i særlig grad de sosialdemokratiske partier og faglige organisasjoner etter den andre verdenskrigen inn for en velferdspolitik, med sikte på full sysselsetting og avskaffelse av sosial ulikhet. Det stod tidlig klart at denne politikk bare var mulig når den samtidig ble fulgt av mange land som økonomisk var nær knyttet til hverandre. Landene eksporterer ikke bare varer og tjenester til hverandre, de eksporterer også økonomiske konjunkturer.

vekst skaper vekst også andre steder, depresjon skaper depresjon.

En politikk for full sysselsetting, økonomisk vekst og rettferdig fordeling, ført samtidig av mange land som påvirker hverandre, er etter hvert akseptert av hele det demokratiske Vest-Europa. Den har i dag tilslutning langt utenfor de sosialistiske partier, og den har vært en avgjørende impuls til de siste 25 års fremgang.

Åpningen av statsgrensene for å gi plass til stadig bredere økonomiske forbindelser har gjort det mulig å nytte teknologisk viten i større skala. Samarbeidsområdene har blitt utvidet etter hvert som samfunnsproblemene er blitt mere kompliserte og sammenfiltret. Organiseringen av samarbeidet har vært forskjellig for de enkelte land og grupper, delvis avhengig av deres tilknytning til andre deler av verden, landenes konstitusjonelle tradisjoner og sikkerhetspolitiske stilling. Vi er her bare i begynnelsen av en utvikling, hvis former, omfang og deltakelse vil måtte endres i lys av en verden i forandring.

Ulike samarbeidsmetoder har imidlertid ført alle vesteuropeiske industriland til en sterk sammenknytting av de nasjonale økonomier i et samvirkende system. Den del av produksjonen som disse landene selger til hverandre har vokst dobbelt så sterkt som produksjonen til eget bruk. Omkring 60 % av deres utenrikshandel omsettes innenfor deres egne områder. Sammen med utvekslingen av tjenester tilsvarer disse transaksjoner 15 % av deres produksjon. Handel har

gått hånd i hånd med mellomfolkelig kredittgivning, kapitaloverføringer og andre pengetransaksjoner. Landenes pengevesen er blitt integrert i et internasjonalt valutasystem der Eurodollar-markedet spiller en sentral rolle.

Økonomisk integrasjon krever en ny politikk for planlegging og styring av den økonomiske utvikling etter hvert som nasjonale virkemidler faller bort eller ikke lenger er tilstrekkelige. Den krever at politikken utformes i et bredere perspektiv og for større områder enn innenfor rammen av den enkelte stat. Med sin vilje til å lede samfunnsutviklingen og med sine internasjonale tradisjoner, har den sosialdemokratiske bevegelse et spesielt ansvar og en sentral rolle å spille i en modererte omforming av de europeiske samfunn.

" Nå skal vi se i øynene at europeisk sosialdemokrati sjelden har hatt sin styrke i en samordnet og konstruktiv politikk for å forme et nytt Europa. Av flere grunner har de sosialdemokratiske partier som regel vært langt mere målbevisste og dynamiske i sin innenrikspolitikk enn i sin utenrikspolitikk. Følgelig har de sosialdemokratiske partiene altfor ofte vært nesten passive tilskuere til kriseperioder i utviklingen av det vesteuropeiske samarbeid. Slik har det vært også i de siste 25 år.

I flere land i Europa stiller mange seg tvilende til integrasjonsprosessen, særlig når den krever fastere organiserte former. Det er maktpåliggende å kunne klarlegge at den sosialdemokratiske bevegelse

og fagorganisasjonen vil kunne øke sin makt og innflytelse ved en samordnet innsats innenfor hele det vesteuropeiske område. Helst gjennom et felles program burde vi også kunne gjøre det klart at vi innenfor et integrert Europa vil føre en samordnet politikk for de samme økonomiske, sosiale og kulturelle mål som opptar partiene i hvert enkelt land. Vi må effektivt få utryddet den mistro at et fastere organisert vesteuropeisk samarbeid betyr at en oppgir deler av de langsiktige mål som er utformet for våre partier i det enkelte land.

En sosialistisk Europa-politikk må ta sikte på effektivt å styrke den demokratiske innflytelse på økonomiske og politiske beslutninger, og styrke den demokratiske kontroll med alle former for økonomisk virksomhet. Parlamentarisk kontroll med regjeringenes felles beslutninger innenfor de mellomfolkelige organer er bare én side av dette. Like viktig er det at de store folkegrupper får en mer direkte og reell innflytelse på utformingen av den økonomiske politikk. Alle regjeringer må åpent legge fram sine økonomiske programmer. I dem skal regjeringene legge fram sine målsettinger og klarlegge økonomiske sammenhenger. Sammen med en tilsvarende dokumentasjon fra felles internasjonale institusjoner, vil dette gi folk et grunnlag for å vurdere resultatet av det økonomiske samarbeidet.

Vi må avmytologisere den økonomiske integrasjon: Den må ikke stå for folk som noe uforklarlig som drives av den private kapitalisme, over hodet på

lønnstakerne og utenfor politisk og demokratisk kontroll. Den stadig videregående integrasjon understreker som en hovedoppgave å styrke de ansattes innflytelse i bedriftenes daglige drift og i deres tilpasning til nye markedsforhold. For hele Vest-Europa reiser dette bl.a. kravet om en tidsmessig, felles lovgivning for europeiske aksjeselskaper.

En annen sentral oppgave er å forme midler til å gi demokratiske myndigheter bedre kontroll med de multinasjonale selskapene. Det enkelte lands myndigheter har her begrensede muligheter for å øve innflytelse over disse selskapers lokalisering, produksjon, investeringer og inntektsforhold.

For et europeisk fellesskap vil det i fremtiden være en livsbetingelse å kunne utførme og gjennomføre en politikk for mere likestilling mellom menneskene. Det vil også kreve en mere effektiv inntektspolitikk enn vi hittil kjenner.

Mangelen på stabilitet og styring preger de pengemessige forhold i den vestlige verden. Ingen europeisk regjering synes å ha full suverenitet over sitt indre pengevesen og sin ytre betalingsbalanse. Heller ikke her er det enighet om på hvilken måte landene gjennom pengepolitisk samarbeid skal etablere en felles suverenitet. Et aksjonsprogram må i første rekke ta sikte på å få demokratisk kontroll med de internasjonale kapitalbevegelser, spesielt over Eurodollar-markedet.

Det annet aksjonsområde for en sosialistisk Europa-politikk gjelder Europas forhold til den øvrige

verden. Integrasjon i Vest-Europa må ha et videre perspektiv enn bare det å skape materiell velstand for en minoritet av verdens folk. Hittil har integrasjonen gått hånd i hånd med økt handel og utvidet politisk kontakt med de enkelte europeiske lands forbindelser i verden for øvrig. Den bør gi grunnlag for å utvikle disse kontaktflater videre med Øst-Europa, utviklingslandene og Nord-Amerika. Dette er ikke bare et spørsmål om handels-samarbeid og tradisjonell utviklingshjelp, men angår også samarbeidssystemet og den økonomiske politikken innenfor Vest-Europa. En oppgave for de europeiske lands investerings- og næringspolitikk blir å åpne rom for de industriprodukter som i fremtiden skal gi grunnlaget for økonomisk fremgang i utviklingslandene.

Det er avgjørende at et europeisk fellesskap blir et demokratisk forbund, at det står vakt om det demokrati som hittil er vunnet, og at demokratiet stadig mere skal prege samfunnsformer og livsformer i fellesskapet. Uten denne sikre forankring i demokratisk vilje og demokratisk målsetting, vil ethvert europeisk fellesskap miste sin livskraft. Andre organisasjoner har fått alvorlig skade fordi mange mennesker har blitt i tvil om deres uforbeholdne tro-skap mot det demokrati, som var hovedgrunnen for organisasjonenes tilblivelse.

Som sosialister er vi mer enn noen andre mot et fellesskap hvis dette var en lukket klubb av rike nasjoner. Ethvert europeisk fellesskap må være åpent mot verden og se seg selv som et instrument til stadig

økende fredelig samarbeid med alle verdens områder og land. Sosialistiske partier har et spesielt ansvar for alltid å føre en politikk til støtte for de fattige og fortrykte - i hele verdenssamfunnet.